

נורמליזציה עם סעודיה? לא בכל מחיר

written by מאיר בן שבת | 30.06.2023

"כאשר האש בוערת בחצר האחורית שלכם, קשה, אם לא בלתי אפשרי, לקדם הסכמי נורמליזציה נוספים, לרבות עם סעודיה", זהו המסר שושינגטון העבירה לבכירים ישראלים, כך לפי דבריו של אנתוני בלינקן. בכנס המועצה ליחסי חוץ (CFR) בארצות הברית, תיאר מזכיר המדינה האמריקני את הניסיון לקדם נורמליזציה ישראלית-סעודית כ"מאתגר להפליא" וככזה שיש לו "סיכוי אמיתי".

אין להמעיט בהשפעה שיש למציאות הביטחונית ביו"ש על המגעים להרחבת הנורמליזציה. הרגישות לעמדות הציבור גבוהה. מנהיגים, ברוב המדינות, מנעעים מלצעוד בכיוון מנוגד לדעת הקהל. התמונות המגיעות מיו"ש אינן מוסיפות אהדה לישראל, בלשון המעטה. הן מספקות תחמושת לתעמולה של גורמים אסלאמיסטיים, ארגונים פרו-פלשתיניים וכן של גופים אחרים העוינים את ישראל. כאשר הסנטימנט ברחוב שלילי ביחס לישראל, כולם נאלצים להוריד פרופיל עד יעבור זעם.

ואולם, נדמה שבלינקן מנצל את להיטותה של ישראל לנורמליזציה עם סעודיה כמנוף לחץ עליה בסוגיה הפלשתינית. עוד לפני ההסלמה בזירת יו"ש, מאז עלייתו של ממשל ביידן לא נרשמו הישגים משמעותיים בתחום הנורמליזציה. בושינגטון אמנם שידרו רצון גלוי להמשיך בתנופת ההסכמים, אך התוצאות היו דלות.

מעגל המדינות השותפות להסכמים לא התרחב, ההתקדמות ביחסים הייתה בעיקר בערוצים הביילטראליים שנשללו בתקופת הממשל הקודם, ומלבד "פסגת הנגב", שחשיבותה העיקרית הייתה בעצם קיומה, לא נרשמו יוזמות ופרויקטים אזרחיים משמעותיים בשותפות רחבה של מדינות ההסכם.

ההסכם לכינון היחסים עם סודאן לא הושלם ועתידו לוט בעננת מלחמת האזרחים שבינתיים הספיקה להתלהט שם. אפילו עם מרוקו, שהיחסים עמה התהדקו והתרחבו, לא חל השדרוג המדיני המיוחל לדרג של שגרירויות ולא התקיימו פגישות ישראליות רשמיות עם המלך. האמת ניתנה להיאמר: ביחס לנורמליזציה, התנהלותה של ישראל אמנם מהווה שיקול בעמדת בית המלוכה בריאד, אך משקלו אינו מכריע. הממשל האמריקני ומדיניותו באזור תרמו הרבה יותר למציאות שנוצרה. היחלשותה של ארה"ב והתנהלותה במזרח התיכון, הן אשר דחקו את סעודיה לזרועות הממשל בסין ובפועל (גם אם ללא כוונה) החלישו את מומנטום ההתקרבות לישראל.

נורמליזציה ביחסי ישראל-סעודיה היא כיום אינטרס מובהק של וושינגטון והמערב ולא רק של ירושלים וריאד. היא תרחיק את סעודיה מהציר הסיני-איראני-רוסי המתחזק ותעניק לארה"ב נקודות שהיא זקוקה להן בתחרות על הסדר העולמי החדש. טמון בה פוטנציאל להפוך את סעודיה למרכז לוגיסטי בינלאומי שיקשר בין אירופה, אפריקה ואסיה ויחולל מהפכה בסחר העולמי.

מבחינתה של ישראל, נורמליזציה עם ערב הסעודית היא יעד חשוב להשגה, אך לא בכל מחיר. ויתורים בסוגיות איראן, פשרות ביחס לתפוצה גרעינית במזרח התיכון וויתורים בעלי משמעות ביטחונית בזירה הפלשתינית ☒ הם מחירים גבוהים מדי, גם בתמורה להישג כה משמעותי.

הכותב הוא ראש מכון משגב לביטחון לאומי ואסטרטגיה ציונית בירושלים. כיהן כראש המל"ל בין השנים 2017-2021. קודם לכן נמנה על צמרת השב"כ ובין השאר פיקד על המרחב הדרומי ועל האגף הארצי לסיכול טרור וריגול.

▪ פורסם לראשונה ב"ישראל היום"